

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Maisemanhoito laiduntamalla Paimenloman mahdollisuudet

Kirsi Koskela
Hankeasiantuntija
Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset

Maaseutumaisema muuttuu koko ajan.
Maataloustoiminta, viljely ja laiduntaminen,
ovat tärkeimpiä maisemanhoitajiamme.

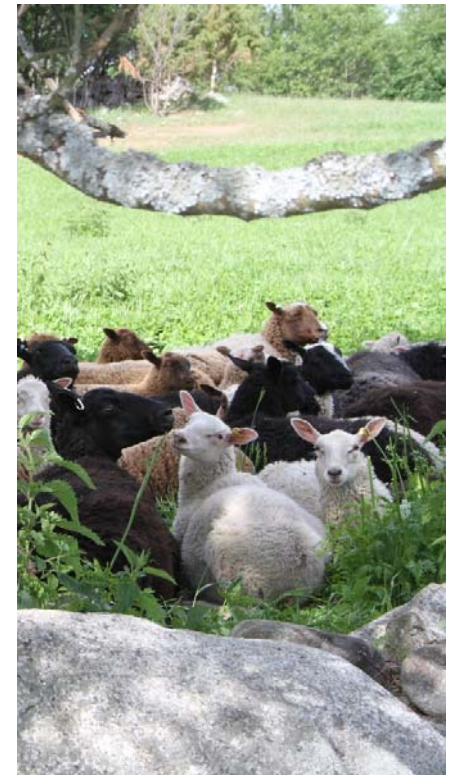

Laiduntavat eläimet ovat tehokkaita
maisemanhoitajia niin
maaseutumaisemassa kuin
myös taajamassa.

Laidunnuksen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

- Perinnebiotoopit ovat syntyneet perinteisen maatalouden ja karjatalouden myötä
- Avoimet perinnebiotoopit: tuoreet ja kosteat niityt, kedot, rantaniityt, tulvaniityt, suoniityt ja nummet
- Puustoiset perinnebiotoopit: metsälaitumet, hakamaat, kaskimetsät ja lehdesniityt
- Perinnebiotooppien määrä on vähentynyt merkittävästi maatalouden muutosten seurauksena
- 31% uhanalaisista lajeistamme on riippuvaisia perinnebiotoopeista
- Alueet eivät säily ilman hoitoa

Tuore niitty

Hakamaa

Maatalousluonnon ja maiseman hoidon ympäristösopimus

- Maisemanhoitoon voi hakea hoitosopimusta ja korvausta
- Soveltuvat kohteet:
  - Perinnebiotoopit
  - Luonnonlaitumet
  - Peltojen reuna-alueet sekä pellon ja tien tai pellon ja vesistön reunavyöhykkeet
  - Pelloilla sijaitsevat metsäsaarekkeet
  - Maatalousympäristön muinaisjäännöskohteet
- Hakuaika vuosittain 1.5. alkaen noin kesäkuun puoliväliin saakka (17.6.2019) oman alueen ELY-keskuksesta
- Hakijana voi olla aktiiviviljelijä (tilatunnus) tai rekisteröity yhdistys

Mikä on luonnonlaidun?

- Pellon ulkopuolinen laidunalue, jota ei voi (nykytilassaan) luokitella perinnebiotoopiksi
- Alueella on muusta ympäristöstä erottuvia luonto- ja maisemiarvoja
- Kohde sijaitsee maatalousympäristöön kuuluvassa maisemakokonaisuudessa
- Yleensä alueet ovat umpeen kasvavia entisiä laitumia

Maatalousluonnon ja maiseman hoidon ympäristösopimukset

- Sopimuskausi alkaa 1.5. ja sopimuksen kestoaika on viisi vuotta
- Ympäristösopimuksia ei ole enää haettavissa ohjelmakaudella 2014-2020
- Sopimukseen haettavan alan on oltava hakijan hallinnassa koko sopimuskauden ajan (oma tai vuokrasopimus)
- Sopimukseen haettavan yksittäisen lohkon tulee olla vähintään 0,05 ha ja koko sopimusalueen yhteensä vähintään 0,3 ha
- Hoitotoimenpiteinä laidunnus, raivaus, niitto
- Hoidosta maksetaan vuosittain korvausta pinta-alan mukaan joko 450€/ha tai korotettua korvausta 600€/ha, jos kyseessä on arvokas perinnebiotooppi
- Hoitotoimenpiteet perustuvat hyväksytyyn suunnitelmaan (liitettävä hakemukseen) ja niistä pidetään vuosittain päiväkirjaa

Ei-tuotannollisten investointien korvaus

- Perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaus ja aitaaminen
  - Pensaikon ja puuston raivaus ja raivausjätteen poisto, aitamateriaalin hankinta, rakennelmien kunnostaminen
- Edellyttää maatalousluonnon ja maiseman hoidon ympäristösopimuksen hakemista
- Hakuaika 1.5.-kesäkuun puoliväli
- Aktiiviviljelijä tai rekisteröity yhdistys
- Ei korvata takautuvasti eikä toimenpiteitä saa aloittaa ennen ELY-keskuksen hyväksyntää

Hyödynnä Neuvo2020-palvelu

NEUVO 2020
VARMUUTTA!
OPTIMOINTIA!
VERKOSTOJA!

- Tilalla on käytettävissä 7000€ asiantuntijapalveluihin ohjelmakaudella 2015-2020
- Maksat asiantuntijan käynnistä vain alv:n osuuden, joka on vähennyskelpoinen arvonnisäverotuksessa
- Ympäristöneuvo:
  - Neuvonnallinen maastokäynti, jossa käydään läpi tilan maiseman ja luonnon arvokohteet, hoitotoimenpiteet (ei kirjallista hoitosuunnitelmaa) ja rahoitusmahdollisuudet
  - Eeva-Liisa Neuvonen, p. 043 826 7294 / eeva-liisa.neuvonen@maajakotitalousnaiset.fi
- Kilpailukykyneuvo:
  - Suunnattu tilan kilpailukyyn kehittämiseen sekä investointien ja tulevaisuuden suunnitteluun

Fingrid myöntää tukea voimajohtoalueidensa maisemanhoitoon

- **Perinneympäristöjen hoidon tuki** käsittää kohteen hoitajalle maksettavan tuen sekä Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijan laatiman hoitosuunnitelman
- Tuen määrä on 300€ (alv 0%)/ha kolmivuotiselle tukikaudelle
- Alueella tulee olla maisemallisia arvoja ja luonnon monimuotoisuutta edistäviä tekijöitä
- Hoidettava alue väh. 0,3 ha

Laidunpankki (www.laidunpankki.fi)

- Kohtauspaikka maanomistajille ja laiduneläinten omistajille
- Ilmoituksia voi selata ilman kirjautumista ja oman ilmoituksen voi jättää luomalla tunnukset
  - Palvelu on maksuton
- Tietoa mm. laidunnuksesta, kustannuksista, ympäristösopimuksista
- Sisältää myös sopimus pohjia laiduneläinten- ja maanvuokraukseen
- Myös paimenlomakohteet

Tervetuloa Laidunpankkiin

Laidunpankki on työkalu, jonka avulla voit hankkia lisälaidunta eläimillesi tai löytää eläimiä maisemanhoitajiksi. Pankista on myös mahdollista löytää yhteystietoja ympäristöyrittäjistä niin laidunten kuin eläinten hoitoon sekä tiloilta saataviin palveluihin. Tavoitteena on lisätä sopimuksellista yhteistyötä, joka hyödyttää molempia osapuolia. Luonnonlaitumet tarjoavat edullista rehua, ja laidunnus on samalla erinomaista ympäristön hoitoa. Maisemat avartuvat ja luonnon monimuotoisuus lisääntyy.

Tervetuloa keskustelemaan luonnonlaitumien hoitoon liittyvistä asioista [Luonnonlaitumet-facebook](#) ryhmään.

Nu har vi här i Laidunpankki information också [på svenska](#).

HUOM! Tässä suora linkki, paimenlomiin:

[Paimenlomat 2019](#)

Keski-Suomesta vain kaksi yritystä!

Laidunuutisia

30.01.2019

[Pirkanmaa hakee luonnonlaitumia/karjataloja verkostoon](#)

22.01.2019

[Paimenlomat 2019](#)

14.12.2018

[Luonnonlaidunnus ja Ymppi-hanke](#)

[Lisää uutisia](#)

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Metsähallituksen paimenlomat

- Metsähallituksen ideoima menestystuote
- Onnekkaat paimenet arvotaan hakijoiden joukosta, hakijoita moninkertaisesti enemmän kuin paimenpaikkoja
  - Vuonna 2018 yht. 12 kohdetta, 156 paimenviikkoa (touko-syyskuu), eri kohteisiin haettiin yht. 8483 kertaa
- Viikot ovat maksullisia ja maksulla katetaan ylläpitokuluja ja luonnonhoidon kustannuksia
- Vähitellen yksityiset yrittäjät ovat alkaneet tarjoamaa vastaavaa toimintaa

Metsähallituksen paimenlomat

- Paimenet vaihtavat lampaille raikkaan juomaveden, seuraavat lampaiden yleiskuntoa ja siirtävät eläimet syödyltä laidunlohkolta seuraavalle
- Lammaspaimenena kaiken ikäisiä, useimmat lähtevät paimeneksi perheen kanssa
- Tärkeimmät motiivit viikolle lähtöön lampaiden hoivaaminen ja kaipuu luonnon rauhaan

Mikä paimenlomissa viehättää?

Hitaus **Rauha** **Kulttuuriperintö**
Luonto
Vastapaino arkiympäristön hektisyydelle
Merkitykselliset kokemukset
Yksinkertaisuus **Yksilöllisyys**
Vastuullisuus **Aitous**

Lähde: Hyttinen, Sonja : Villantuoksuinen elämysloma – Kyselytutkimus Metsähallituksen lammaspaimenviikoista, Karelia ammattikorkeakoulu (2016)

Mihin ajan trendeihin paimenlomat vastaavat?

Luonnonmukaisuus
Elämishakuisuus
Hidas matkailu
Vastuullisuus
Yhteisöllisyys
Yksilöllisyys
Hyvinvointi
Luontomatkailu
Paluu juurille
Kulttuuriperintö
Ekologisuus

Lähde: Hyttinen, Sonja : Villantuoksuinen elämysloma – Kyselytutkimus Metsähallituksen lammaspaimenviikoista, Karelia ammattikorkeakoulu (2016)

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

Viikko lammaspaimenessa

- Majoitus (esim. mökissä, torpassa, maatilalla)
- Osallistuminen lampaiden hoitoon, ruokkimiseen, seurataan lampaiden yleiskuntoa
- Aitausten kunnan tarkastelua, lampaiden siirtoja
- Lampaiden rapsuttelua ja tutustumista lampaan elämään
- Mahdollisuus osallistua maisemanhoito- ja kunnostustöihin
- Muut yrityksen, yhteistyökumppaneiden sekä ympäristön tarjoamat palvelut (luontopolut, kalastus, marjastus, ruoka- ja kulttuuripalvelut)

Ryhtyisinkö paimenlomayrittäjäksi?

- Oma paimenlomayrittäjäyys vai yhteistyö matkailuyrittäjän kanssa
- Toimiva vuokramökki, tyhjiään/vajaakäytöllä olevat asuinrakennukset
- Mahdollisuus lampaiden, kanojen, lehmien pidolle (piha-alue, laidun/metsälaidun, juomavesi, rakennukset/rakennelmat)
- Mistä eläimet, mitä eläimiä, montako
- Tuotteiden suoramyynti ja ohjelmalvelutuotteet (omatoimista/ohjattuja)
- Hinnoittelu
- Markkinointi
- Oma työaika ja jaksaminen
- Tuoko paimenlomatoiminta oikeasti lisäarvoa vai pelkkää lisätyötä?

Ryhtyisinkö paimenlomayrittäjäksi?

- Onko pelkkä majoitus ja laiduneläinten hoito itsenäisesti?
- Tilan töihin osallistuminen muuten?
- Ohjelma- tai elämysmatkailupalveluita lisäksi?
- Minkä tasoinen majoitus?
- Kuinka monelle hengelle lomaa tarjotaan? Voiko koko perhe osallistua samalla hinnalla?
- Sisältyykö ruokapalveluita?

Lampurin yhteistyö matkailuyrittäjän kanssa

- Sopimukset keskenään:
  - Laidunalueen vuokraaminen vai lampaiden vuokraaminen? Hinta?
  - Ympäristösopimuksen hakeminen
  - Työnjako: eläinten hyvinvointi, matkailijan ohjeistus, muut käytännöt esim. karkulaiset ja majoitukseen liittyvät
  - Selkeä sopimus, jossa vastuut ja velvollisuudet
  - Vakuutukset: eläimet, asiakkaille tulleet vammat ja asiakkaiden aiheuttamat vauriot
  - Kuka markkinoi?
  - Kenelle maksetaan ja mistä? Mieti korvaus myös omasta työstä
- Tuotemarkkinointi lisänä, mahdollisuus luoda uusia asiakaskontakteja suoramyyntiin

Vastuut ja velvollisuudet

- Kuka vastaa laiduneläimistä?
  - Karjan omistaja vai matkailuyrittäjä?
  - Paimenlomalainen ei voi olla vastuussa
- Matkailijan rooli
  - Eläinten hyvinvointi ja hoito-ohjeet: laitumen kunto, vesi, kivennäiset, sairastumiset, siirrot
  - Toimintatavat: pedot, koirat, varkaat, karkaavat eläimet
  - Mistä asioista ilmoitettava matkailuyrittäjälle ja/tai eläinten omistajalle
  - Kuka valvoo eläimiä todellisuudessa matkailijan lisäksi? Kehen otetaan yhteyttä?
- Ympäristösopimusalueilla on otettava huomioon tukiehtojen mukainen hoito

Paimenlomat - maisema, lajisto, lampuri, yrittäjä ja paimen hyötyvät

- Maisema hyötyy – lammaspaimenviikoilla hoidetaan kohteita, joita ei muulla tapaa pystyttäisi hoitamaan
- Lajisto hyötyy – perinnemaisema on monen uhanlaisen lajin koti
- Lampuri hyötyy – lampaat hyvässä kesähoidossa, monelta lampurilta puuttuu laidun ja laitumen kautta lampuri pystyy hyödyntämään EU:n maatalouden ympäristökorvausta
- Matkailuyrittäjä hyötyy – uusia asiakkaita
- Lammaspaimen hyötyy – maisema ja luonto hoitavat ihmistä, viikko on todellinen elämys

Kiitos!

Kirsi Koskela

Hankeasiantuntija

p. 043 824 9641 / kirsi.koskela@maajakotitalousnaiset.fi

Pysy kuulolla

www.maajakotitalousnaiset.fi

Maa- ja kotitalousnaiset

@maajakotitalousnaiset

@maajakotitalous

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

